

Simo 2021

**Asemakylän teollisuusalueen
laajennusosan arkeologinen
inventointi**

Jaana Itäpalo 3.9.2021

KESKI-POHJANMAAN ARKEOLOGIAPALVELU

Tiivistelmä

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu suoritti arkeologisen inventoinnin Simon Asemakylän teollisuusalueen laajennusosalla. Suunnittelualue sijaitsee Simon keskustaaajamasta 1 km länteen. Työn suoritti FM Jaana Itäpalo 15.7.2021. Tarkastelualueen pinta-ala on n. 21,4 ha. Työn tilaajat ovat Simon kunta ja FCG Finnish Consultin Group Oy.

Alueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Noin 2,1-2,4 km etelään sijaitsee *Vanhankylän* viljelyröykkiöt ja kiviaitaa (Museoviraston rekisteriportaalin tunnus 100000906) ja *Jokipää 2* (1000036817) kiviaita. Noin 1,7 km etelään sijaitsee *Simon Hamina* (1000034625), missä on mahdollisesti toiminut satama jo 1700-luvulla. Muut lähimmät tunnetut kohteet ovat lähihistoriaan ajoittuvia uittosuisteita. Lähimmät mahdolliset esihistorialliset kohteet ovat rakkakuoppakohteet *Keskimmäinen Varesharju* ja *Ylimmäinen Varesharju* yli 3 km:n etäisyydellä luoteessa.

Inventoinnissa ei havaittu arkeologisia kohteita.

Sisällysluettelo

	S.
1. Perustiedot.....	3
2. Lähtökohdat ja menetelmät.....	3
2.1 Tutkimushistoria.....	4
2.2 Menetelmä.....	4
3. Maisema, topografia ja geologia.....	4
4. Alueen maankäytön historiaa	8
5. Tulokset.....	10
6. Aineistoluettelo.....	10

1. Perustiedot

Selvitysalue: Asemakylän teollisuusalueen laajennusosa n. 21,4 ha
Tilaaaja: Simon kunta
Laji: osainventointi
Kenttäyöaika: 15.7.2021, vajaa 1 päivä
Karttanumerot: TM35-lehtijako MML S4322L, vanha yleislehtijako 254301 (mk 1:20000)
Korkeus: n. 10 – 12,5 m mpy
Koordinaattijärjestelmä: ETRS-TM35 FIN -tasokoordinaatisto
Aiemmat löydöt: -
Inventointilöydöt: -
Aiemmat tutkimukset: -

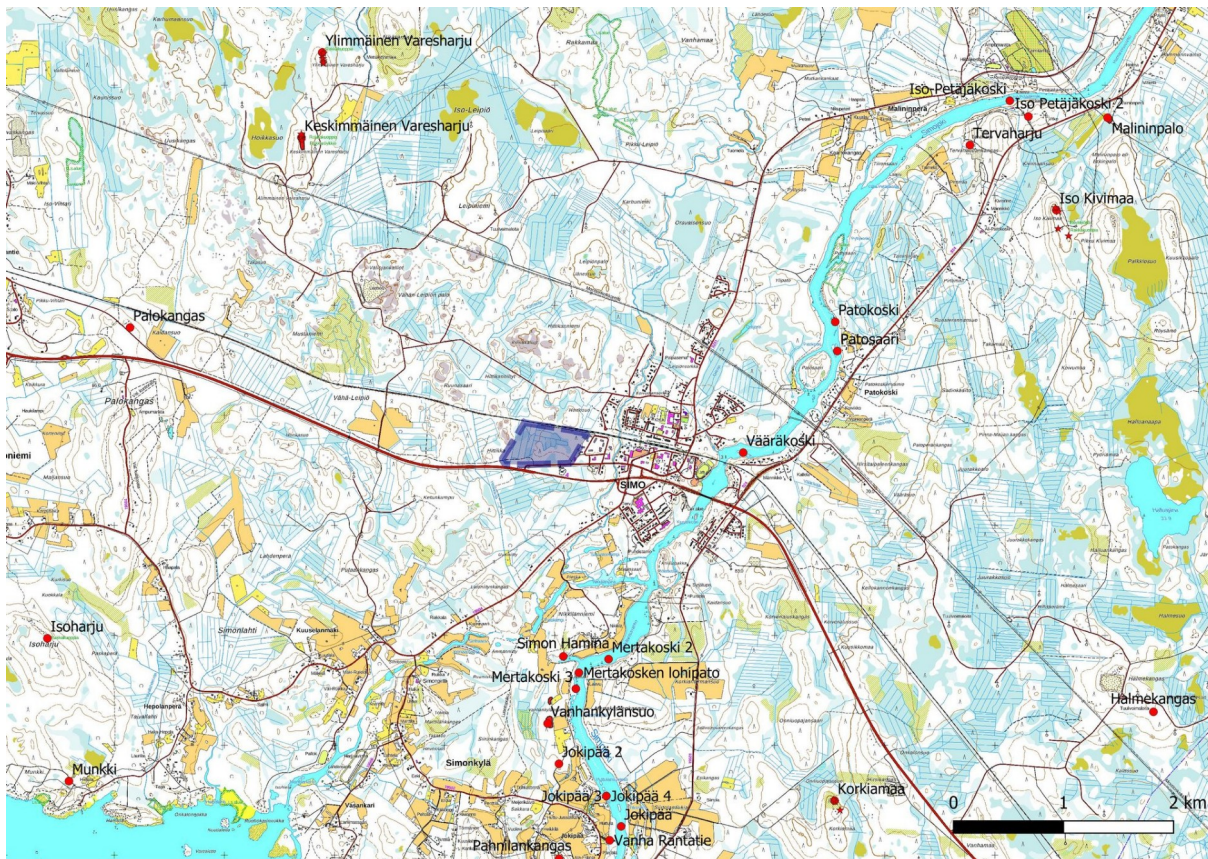
Kohdealueen yleissijainti. Taustakartta Mml 8/2021.

2. Lähtökohdat ja menetelmät

Simon kunnassa on meneillään Asemakylän teollisuusalueen laajennusosan suunnittelutyö nykyisen teollisuusalueen länsipuolelle. Laajennusosan pinta-ala on n. 21,4 ha.

Alueelta ei tunnettu arkeologisia kohteita ennen inventointia. Noin 2,1-2,4 km etelään sijaitsee *Vanhankylän-suon* viljelyröykkiöt ja kiviaitaa (Museoviraston rekisteriportaalin tunnus 100000906), ja siitä hieman etelämpänä kohteessa *Jokipää 2* (1000036817) kiviaita. Muut lähimmät tunnetut kohteet sijaitsevat Simojoen varrella tai Simojoessa n. 1,4-2,4 kilometrin etäisyydellä.

Alue on suurimmaksi osaksi hyvin tasaista ja soistunutta, joten lähtökohtaisesti se ei vaikuttanut erityisen potentiaaliselta löytää uusia muinaisjäännöksiä.

Lähtötilanne ennen inventointia: selvitysalue rajattu sinisellä. Arkeologiset kohteet punaisina ympyröinä ja alueina, kohdetiedot Museoviraston rekisteriportaalin mukaan. Taustakartta 7/2021 Mml.

2.1 Tutkimushistoria

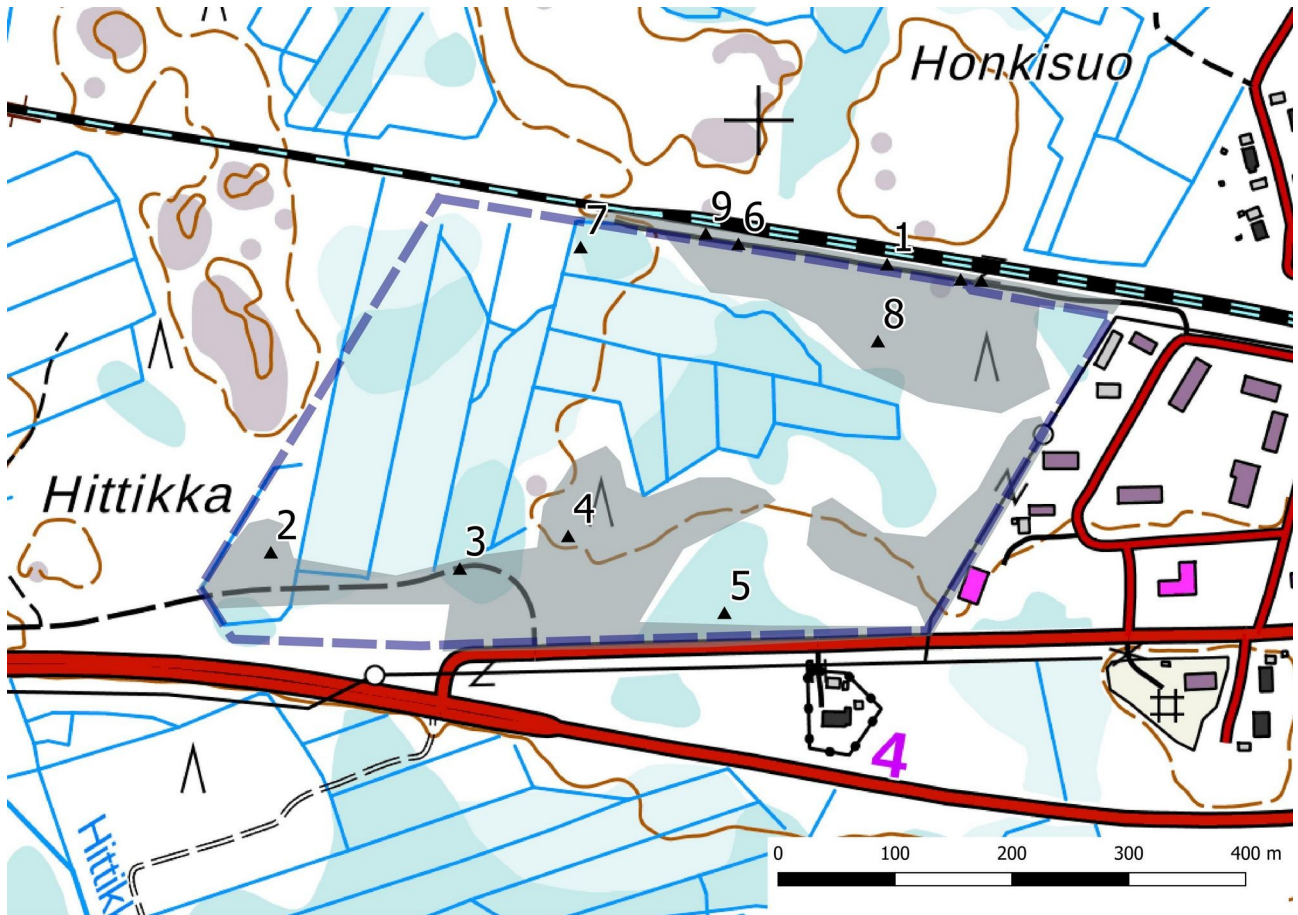
Simon kuntainventointi tehtiin vuonna 1991 (Juha Lauren, Museovirasto). Lähistöllä on inventoitu vuonna 2018 liittyen Simojoen yleiskaavan arkeologiseen selvitykseen ja vuosina 2016-2017 Vt:n 4 uusien ohituskaistojen rakentamiseen (Hans-Peter Schulz ja Jaana Itäpalo, Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu).

2.2 Menetelmä

Maastoinventointi perustui alueella ja lähistöllä tehtyjen aiempien arkeologisten selvitysten tuloksiin, maaperäkarttoihin, ortokuvaan, korkeusmalliin, korkeusprofiiliin, laserkeilausaineistoon ja Museoviraston arkeologisia kohteista ylläpitämään digitaaliseen tietokantaan. Kirjallisuuden, arkistoaineiston ja netistä löytyvien historiallisten karttojen avulla selvitettiin alueen maankäytön historiaa. Kenttätyömenetelmät olivat pintahavainnointi, valokuvaaminen ja kairaus käsikairalla.

3. Maisema, topografia ja geologia

Selvitysalue sijaitsee Simon keskustan länsipuolella rautatien ja Vt 4:n välissä. Alue on asumatonta metsämaastoa nykyisen teollisuusalueen länsipuolella. Maaperä on karkeaa hiekkaa, moreenia, turvetta ja pieneltä osin kalliomaata. Länsiosassa metsät on hakattu ja ojitettu, ja ne kasvavat nuorta lehtipuustoa, korkeaa aluskasvillisuutta sekä mäntytaimikkoa, alueen koillisosassa kasvaa kuusivaltaista metsää. Korkeuseroja ei juurikaan esiinny, vain pohjoisreunalla ja alueen keskivaiheilla on hieman ympäristöstään kohoavia kohtia. Lounaisreunalla kulkeva tie on hiljattain asfaltoitu.

Inventoidut alueet ja valokuvauspaikat 1-9 (nro 1 on kansikuva). Taustakartta Mml 7/2021.

2. Avohakattua lounaisosaa koilliseen.

3. Lounaisosassa kulkee tie, kuva länteen.

4. Alueen keskiosaa koilliseen.

5. Pieni ojittamaton suo eteläreunalla, pohjoiseen.

6. Rautatieradan eteläpuolella kulkeva tie itään.

7. Luoteisosa on pusikoitunut, kuva lounaaseen.

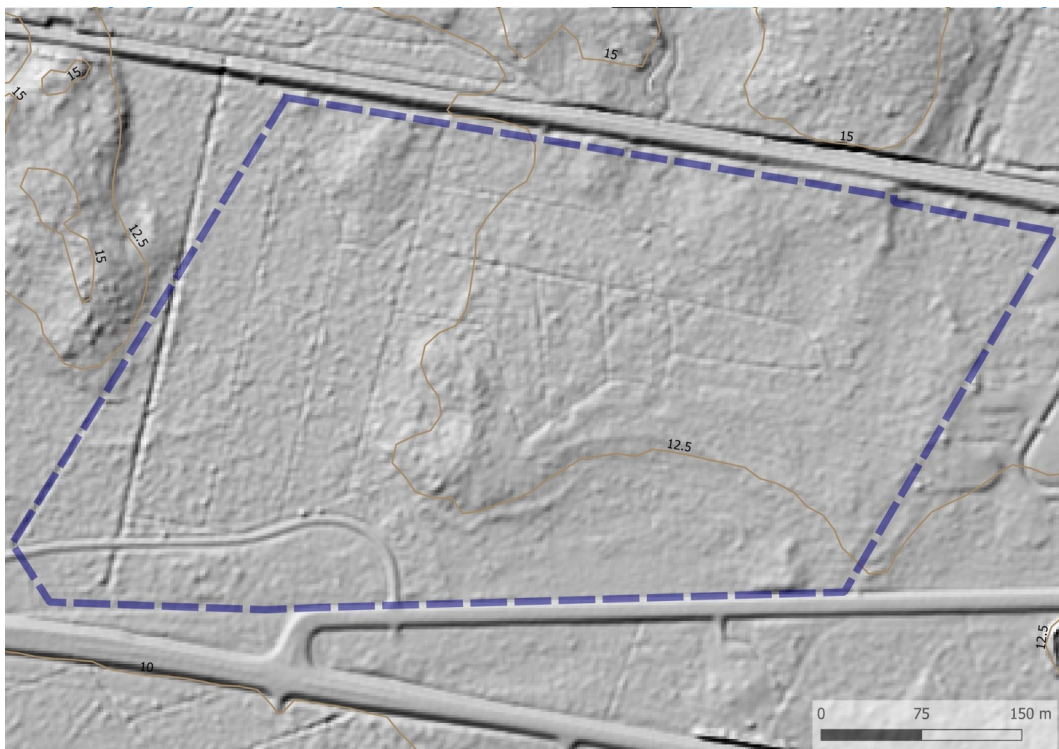
8. Metsää pohjoisosan reunalla.

9. Rautatien penkka pohjoispuolella.

Kaavan suunnittelualue ortokuvalla. Tausta-aineistot Mml 7/2021.

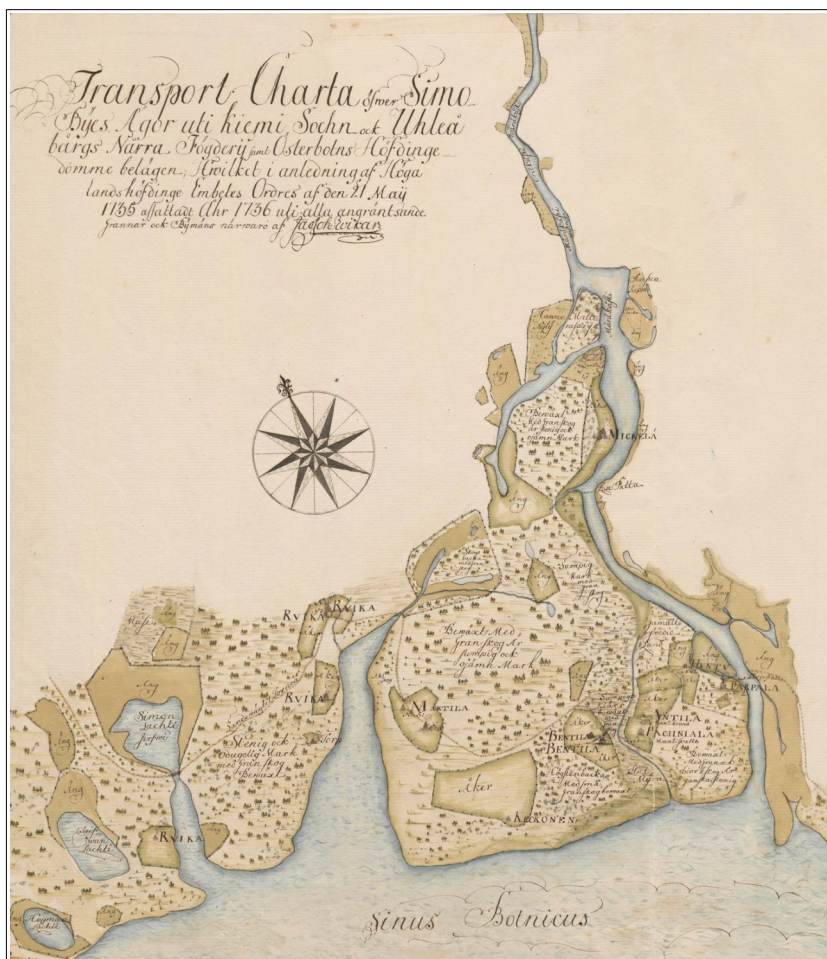
Kaavan suunnittelualue vasten vinovalovarjoste 2 m DEM. Tausta-aineistot Mml 7/2021.

4. Alueen maankäytön historiaa

Alue sijaitsee korkeudella n. 10-12,50 m mpy ja se kohosi merestä myöhäisrautakaudella n. 1000-1300 vuotta sitten. Mantereeseen kuroutumisen aikoihin sen länsi- ja eteläpuolelle oli syntynyt saaristoa ja hieman myöhemmin eteläpuolelle kuroutui suojaisa merenlahti. Kohdealueelta ei tunnettu esihistoriallisia kohteita ennen inventointia, lähimmät mahdolliset jakson kohteet ovat rakkakuoppia ja ne sijaitsivat n. 3,2 km luoteeseen Keskimmaisella Variskankaalla. Rakkakuoppia on käytetty ainakin varastokuoppina ja yöpymissuojina. Rakkakuopat ovat seudulle tyypillisiä kohdealuetta korkeammilla muinaisranta-asteilla.

Historiallisten karttojen perusteella kohdealue on ollut asumaton nykypäivään asti. Sille ei ole merkitty vuoden 1843 pitäjänkartalle tai myöhemmille peruskartoille peltota tai niittyjäkään. Vanhimmalle alueesta laaditulle peruskartalle on kuitenkin merkitty peltota heti rautatieradan pohjoispuolelle, nämä ovat tätä nykyä metsittyneet. Lähimmät viljelysjäänteet ovat Vanhankylänsuon viljelyröykkiöt ja kiviaitaa (Museoviraston rekisteriportaalin tunnus 100000906) noin 2,1-2,4 km etelään, hieman etelämpänä kohteessa Jokipää 2 (1000036817) on nuorempi kiviaita. Muut lähimmät tunnetut historiallisen ajan kohteet sijaitsivat Simojoen varrella tai Simojossa, ja ne ovat etupäässä lähihistoriaan ajoittuvia uittosuisteita. Noin 1,7 km etelään sijaitsee Simon Hamina (1000034625), missä on mahdollisesti toiminut satama jo 1700-luvulla.

Etelä- ja länsipuolella sijaitsevien Simonkylän ja Simoniemen varhaisimman historiallisen asutuksen voi olettaa syntyneen keskiajalla, tarkempia verotietoja on 1500-luvun puolivälistä lähtien. Myöhempi asutus laajeni 1800-luvulla Simojokivarteen Jokikylään.¹

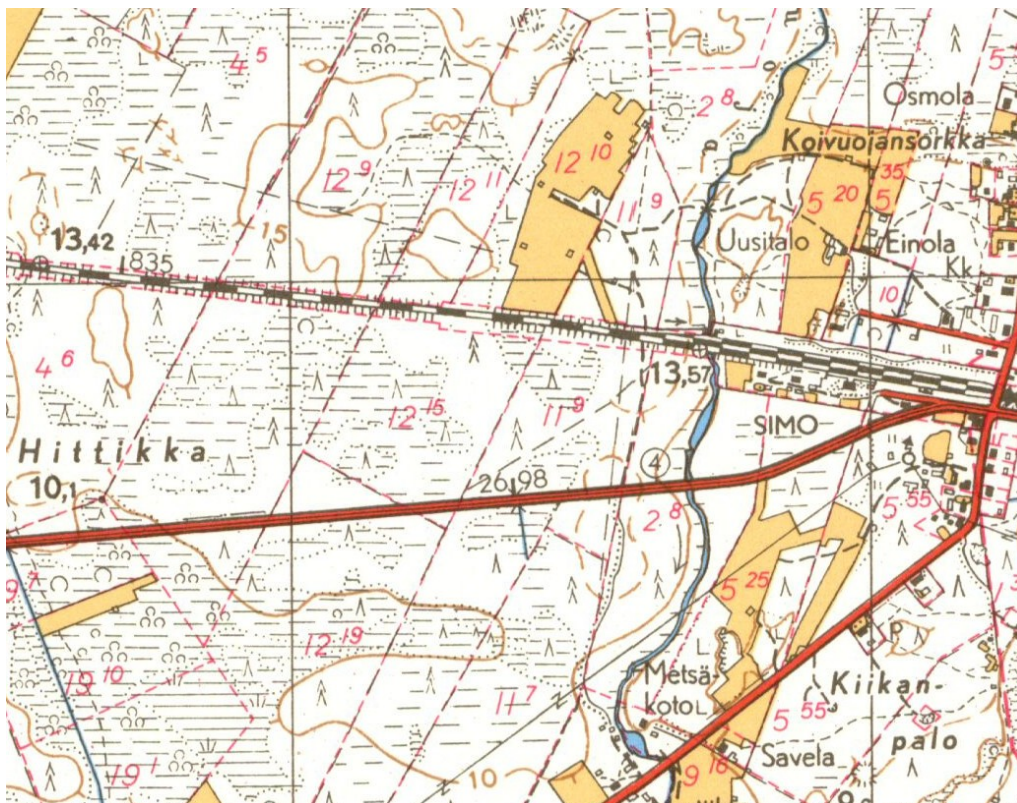

Simonkylää vuoden 1739 maakirjakartalla, kohdealue sijaitsee jotakuinkin sisältökentän kohdalla. Kartta: Kansallisarkisto Simo L19:4/1-9.

1 Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku, s. 108, 354 ja Simon kirja, s. 25, 35-37 ja 77.

Ote vuosina 1830-1835 laaditusta isoajakokartasta. Kohdealue oli takamaata, sillä ei ole elinkeinoin viittavia merkintöjä. Kartta: KA Simo L19:4/4.

Kohde- ja lähialuetta vuoden 1954 peruskartalla. Lähistöllä rautatieradan pohjoispuolella oli peltoja, kohdealue oli kuitenkin kokonaan metsämaata. Kartta: Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>.

5. Tulokset

Selvityksessä ei havaittu arkeologisia kohteita. Tulosta selittää kohdealueen maaperä ja korkeussuhteet, se on myös sijainnut hieman syrjässä vanhimista historiallisista asutusalueista.

Lestijärvi, 3.9.2021

Jaana Itäpalo

6. Aineistoluettelo

Arkistoaineisto:

Kansallisarkisto: Simo L19:4/1-9. Kartta ja selitys palloista ja niityistä (1739)

Simo Jokikylä; Isojaonkartta L19:4/10-22 (1830-1835)

Digitaalinen aineisto

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto, <http://digi.narc.fi/digi/search.ka>

Geologian tutkimuskeskus,
<http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Keski-Pohjanmaan Arkeologiapalvelu, tutkimusraportit, http://www.kparkeologia.fi/?page_id=132

Maanmittauslaitos, avoimien aineistojen tiedostopalvelu,
<https://tiedostopalvelu.maanmittauslaitos.fi/tp/kartta>
<http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Museovirasto, Kulttuuriympäristön palveluikkuna, arkeologiset kohteet ja kulttuuriympäristön tutkimusraportit arkeologia, <https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/portti/read/asp/default.aspx>

Vanha kartta, <https://expo.oscapps.jyu.fi/s/vanhakartta/page/etusivu>

Kirjallisuus

Hiltunen Mauno, Asutus ja väestö. Simon kirja. 1986

Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin keskiaika sekä 1500-luku. 1954

Julkaisematon aineisto

Schulz, Hans-Peter, Rannansiirtymistaulukko